

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
İlâhiyat Fakültesi Dergisi
The University of Kahramanmaraş Sütçü İmam
Review of The Faculty of Theology
ISSN-1304-4524

Dindarlık, Ruh Sağlığı ve Modernite,
Yazarlar: Zafer Cirhinlioğlu, Üzeyir Ok, Fatma Gül Cirhinlioğlu
(Nobel Yayınları, Ankara 2013)

Yazar / Author
Sezai KORKMAZ

Arş. Gör., KSÜ İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri
Anabilim Dalı. Kahramanmaraş/Türkiye
kzsezai@gmail.com

Makale Türü/ Article Types: Kitap Tanıtımı / Book Reviews

Makale Geliş Tarihi/ Date of Receipt: 30/10/2017

Makale Kabul Tarihi / Date of Acceptance: 21/12/2017

Makale Yayın Tarihi: 27/12/2017

Yayın Sezonu/Pub Date Season: Temmuz-Aralık / July-December

Yıl / Year: 15

Sayı / Issue: 30

Sayfa /Page: 631-634

Kitap Tanıtımı

Dindarlık, Ruh Sağlığı ve Modernite

Yazarlar: Zafer Cirhinlioğlu, Üzeyir Ok, Fatma Gül Cirhinlioğlu
Nobel Yay., XII+312 s., Ankara, 2013.

Kitap kuramsal çerçeve ve uygulama olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Kuramsal çerçeve başlığı altında dindarlık, modernite, dindarlık ve ruh sağlığı, modernite ve ruh sağlığı son olarak da dindarlık ve modernite başlıkları etrafınca çeşitli yönlerden ele alınmıştır. Uygulama kısmında modernite, dindarlık ve ruh sağlığı ile ilgili ölçekler, uygulama aşamasının basamakları, araştırmanın konusu, amacı, önemi, yöntemi, bulguları ve sonuçları ele alınmıştır. Çalışmada uygulama kısmında modernite ölçeği geliştirilmiş ve geliştirme aşamasına yer verilmiştir.

Kitapta kavramlar ele alınırken ilk olarak kavramın fikri kökeni, alt yapısı ve tanımları yapılmıştır. İkinci olarak varsa kavramla ilgili kuramlar ele alınmış üçüncü olarak kavramlara yönelik eleştiriler ve tartışmalar ele alınmıştır. Son olarak da ele alınan kavramın Türkiye’de nasıl ele alınıp değerlendirildiği ifade edilmiştir. Bu aşamalandırmanın yapılması örnek teşkil edebilecek niteliktedir.

Kitabın kuramsal çerçevesine bütüncül olarak bakıldığında modernite asıl ana kütleyi oluşturmaktadır. Ruh sağlığı ve dindarlıkla ilgili bölüm veya bölümler modernite ve etkisi boyutlarına göre daha az yer almıştır. Ayrıca kitaba somut olarak hacimsel bakıldığında da modernite daha fazla yer kaplamaktadır. Araştırma kısmen sosyal-psikolojik bir çalışma niteliği taşımaktadır. Özellikle kuramsal bölümde sosyolojik yaklaşım daha ağır basmaktadır.

Kitap Tübitak tarafından desteklenmiş bilimsel bir projenin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu açıdan ayrıca önem arz etmektedir. Kavramlar ele alınırken öz değerlendirmelerde bulunulmuş-

tur. Genel itibariyle konular bütüncül ele alınmış ve gereksiz ayrıntıdan uzak durulmuştur. Spiritüalizme (maneviyat) kavramı tanımlanıp değerlendirme yapılırken şu saptama ve değerlendirme önemli ve kayda değerdir;

“Spiritüalizme (maneviyat) Türkiye’den çok Kuzey Amerika ve Avrupa toplumları için söz konusu olmaktadır. Dindarlık kavramı Türkiye gibi bireyselliğin ön plana çıkmadığı toplumlarda daha açıklayıcı olmaktadır” (s.23).

Modernleşme bahsinde Weber, “Batı’nın kalkınma/gelişme/modernleşmesini geleneksel (Katoliklik) din anlayışının yerine yeni bir yorumun (Protestanlık) konabilmiş olmasına bağlamıştır.” Weber’in Hristiyanlığın gelişme evreleri için ileri sürdüğü iddiaya benzer netlikte bir iddia, örneğin İslam dininin egemen olduğu toplumların gelişme süreçleri için söylenebilmiş değildir. Siyasi bir söylem olduğu kadar itikadi bir söylem olarak da yükselişe geçtiğine inanılan İslam dininin gelişme/kalkınma/zenginleşme süreci karşısındaki konumunun araştırılması önemli bir konu olarak dikkat çekmektedir (s. 26).

Çalışmada muhtasar bir yaklaşımın dışı vurumu olarak şu ifadeler not etmeye değerdir: “Türkiye’de modernleşme literatürü iki türdür; birincisi üstten alta doğru modernleşmeyi savunmaktadır. Cumhuriyet dönemindeki devlet eliyle modernleşme buna örnek gösterilebilir. İkincisi ise siyasi boşluk bulabildiğinde yapılan halkın kendine, özgürlüklere ve sorunları çözmeye yönelik modernleşme literatürüdür.” Türkiye’de modernite çoğu zaman üst kesime ait olarak görülmektedir. Sıradan birey kendi yerel ilişkilerini gelenekselcilik, muhafazakarlık ve milliyetçilikle devam ettirirken, üst kesim modernlik, çok kültürlülük, liberalizm ve evrenselliğe sahip çıkmıştır.

Kitapta “Bellah’ın modernleşme ve din bağlamında Türkiye ve Japonya’yı karşılaştırdığı ve birtakım sonuçlara ulaştığı ifade edilmiştir. Bellah iki ülkenin modernleşmesini karşılaştırırken dinin çok etkili olduğunu ifade etmiştir. Budizm ve Hristiyanlık yerini Ja-

ponya'da Őintoizm'e bırakmış ve modernleşmede bu yorum hızlanmaya sebep olmuştur. Türkiye'de ise Osmanlı'dan sonra Cumhuriyet döneminde de geleneksel din yerini korumuştur. Bu yüzden Türkiye modernleşmede çok geride kalmıştır. Devletçilik aracılığıyla dinde yeni tanımlamalara gidilmesi sonucunda modernleşme sürecinden başarılı çıkamamıştır. Yapılması gereken din yerine ideolojileri (Türkçülük, Kemalizm vs.) koymak değil dini değerleri modernleşmeyi kolaylaştıracak Őekilde yeniden yorumlamaktır. Bu durum Bellah tarafından 1958 yılında tespit edilmiştir" (s.128-129). Çalışmada bu ifade edilen durumların hala geçerlilik arz ettiği ifade edilmiştir.

Kitap hem konuların ele alınışı hem de yöntemsel yaklaşımı itibariyle dikkat çekicidir. Konu ve kavramların ele alınması, işlenmesi ve yöntemsel yaklaşım örnek teşkil edecek niteliktedir.

Çalışmada kültüre ve topluma duyarlı "Modernite leği" geliştirilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre Türkiye halkının modernleşme, dindarlık eğilimi yüksek çıkmıştır. Türkiye halkı modern hayat tarzına uyum sağlamaya çalışmaktadır. Uyum sağlama eğiliminde daha az ruhsal sorunlar yaşamaktadırlar. Örneklemedeki kadın katılımcıların ise daha dindar olmalarına rağmen daha fazla ruh sağlığı sorunuyla karşılaştıkları ortaya çıkmıştır. Sonuçlar ele alındığında farklı çalışmaların yapılması bir zorunluluk gibi durmaktadır.